

Natuurtoets

**Renovatie regionale gasleiding N-508-50
Winschoten-Groningen**

Nader soorten onderzoek

projectnummer 411437
definitief revisie 01
7 juli 2017

Natuurtoets

Renovatie regionale gasleiding N-508-50 Winschoten-Groningen

Nader soorten onderzoek

projectnummer 411437
documentnummer 411437-NT-03
definitief revisie 01
7 juli 2017

Auteurs

J. melis

Opdrachtgever

N.V. Nederlandse Gasunie
Postbus 162
7400 AD Deventer

datum vrijgave
7-7-17

beschrijving revisie 01
definitief

goedkeuring
J.L. de Jong

vrijgave
A.J. Brandsma

Inhoudsopgave

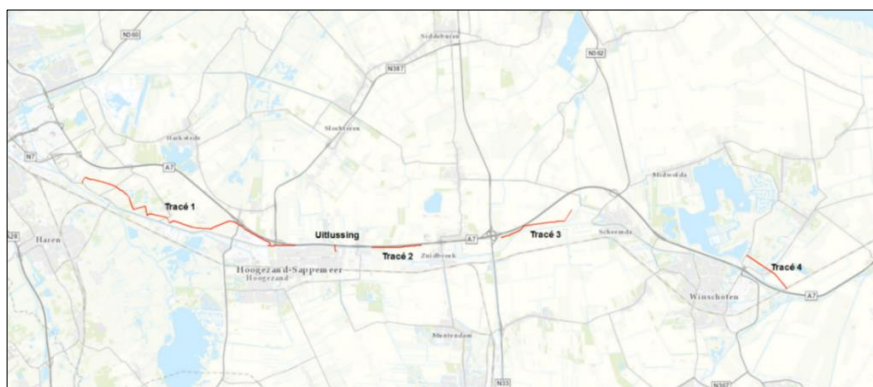
Blz.

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding	2
1.2	Doel en onderzoeksvragen	3
1.3	Leeswijzer	3
2	Modificatie 4	4
2.1	Aanleiding	4
2.2	Methodiek	5
2.3	Resultaat	5
2.4	Effect	5
2.5	Mitigatie	5
3	Modificatie 6	6
3.1	Aanleiding	6
3.2	Methodiek	7
3.3	Resultaat	7
3.4	Effect	7
3.5	Mitigatie	7
4	Conclusies	8
5	Bronnen	9

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Gasunie gaat in 2018 de regionale gasleiding N-508-50 Winschoten-Groningen vervangen. De bestaande leiding, die grotendeels in de waterkering langs het Winschoterdiep ligt, moet vanwege aardbevingsrisico's en waterveiligheid worden verwijderd. Omdat er aan waterkeringen tegenwoordig strengere veiligheidseisen worden gesteld, kan de leiding niet één-op-één worden vervangen, maar is een nieuw tracé bepaald. In opdracht van de N.V. Nederlandse Gasunie heeft Antea Group in september 2016 een natuurtoets opgesteld in het kader van deze renovatie/verlegging van de regionale gasleiding N-508-50. Dit project omvat aanpassingen aan het leidingennet op een viertal tracés langs het Winschoterdiep van Groningen tot Winschoten. Hiernaast wordt een nieuwe Uitlissing naar GOS (Gasoverslagstation) N-469 aan de Parkstraat in Sappemeer gerealiseerd. In Figuur 1.1 is de ligging van het projectgebied weergegeven.

Figuur 1.1. Begrenzing van het plangebied (rood omlijnd) Bron: © CycloMedia Technology B.V.

In opdracht van de N.V. Nederlandse Gasunie heeft Antea Group in april 2017 een Nader onderzoek uitgevoerd naar vier gebieden die òf niet eerder bezocht zijn vanwege het ontbreken van toestemming tot het betreden, òf waar Nader onderzoek benodigd was naar verblijfplaatsen en vliegroutes van vleermuizen. In dit nader onderzoek (Melis, 2017) worden enkele vervolgonderzoeken geadviseerd, namelijk onderzoek naar het gebruik van het nest bij modificatie 4, de mogelijke aanwezigheid van das en eekhoorn in het bos bij modificatie 6 en het gebruik van holtes en een potentiële vliegroute door vleermuizen bij modificatie 12.

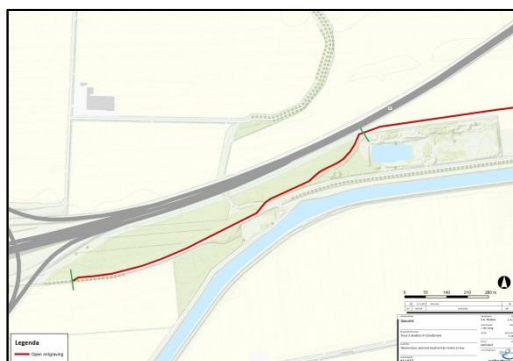
Dit voorliggende rapport betreft de methode, resultaten en conclusies van het onderzoek naar het nest (modificatie 4) en het bos (modificatie 6). Het rapport van het onderzoek naar de vleermuizen wordt eind september apart opgeleverd.

In Figuur 1.1 tot en met 1.2 is de ligging van het projectgebied uit dit Nader onderzoek weergegeven.

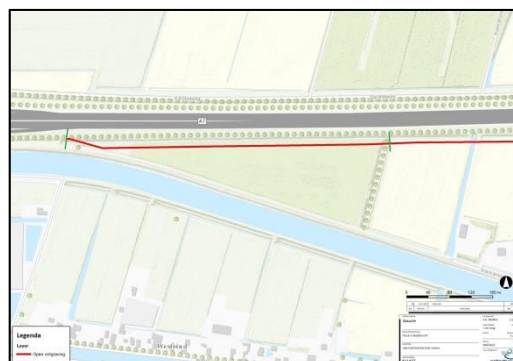
De tracédelen zijn:

modificatie 4, okselbos Zuidbroek, onderdeel tracé 3 (zie afbeelding 1.2);

modificatie 6, okselbos Sappemeer-oost, onderdeel tracé 2 (zie afbeelding 1.3);

Figuur 1.2. Mod. 4 tracédeel tussen groene lijnen.

Figuur 1.3. Mod. 6; tracédeel tussen groene lijnen.

1.2 Doel en onderzoeksvragen

Het doel van voorliggende nader onderzoek is het opsporen van strijdigheden van de voorgenomen ingreep met de beschermde soorten en beschermde gebieden (Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland) en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing/vergunning noodzakelijk is. Om hiertoe te komen worden onder andere de volgende vragen beantwoord:

- bij modificatie 4 is een roofvogelnest aangetroffen. De vraag is of het nest gebruikt wordt in 2017 en door welke soort.
- modificatie 6 bevat onder andere een naaldbomenbos, welke gebruikt kan worden door eekhoorn. Ook zijn er krabsporen van een zoogdier aangetroffen.

1.3 Leeswijzer

Het rapport van het Nader onderzoek is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 1 geeft de aanleiding van het Nader onderzoek en het projectvoornemen;
- Hoofdstuk 2 betreft het Nader onderzoek naar het nest;
- Hoofdstuk 3 betreft het Nader onderzoek in het naaldbomenbos;
- Hoofdstuk 4 geeft de conclusies weer.

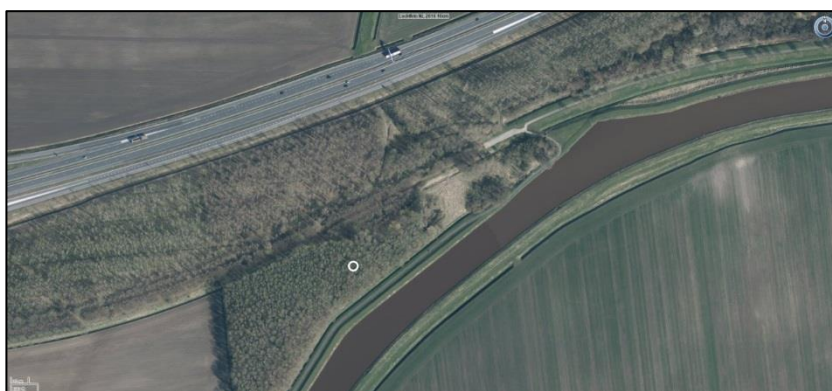
2 Modificatie 4

2.1 Aanleiding

In het eerder uitgevoerde Nader onderzoek staat de volgende stelling:

Soorten met jaarrond beschermd nest (categorie 1 t/m 4)

Tijdens het terreinbezoek is één roofvogelnest aangetroffen bij modificatie 4. Dit, waarschijnlijk buizerdnest, ligt op ca. 40 meter ten zuiden van de werkstrook (Amersfoortcoördinaat 236684/577115). Het nest bevatte nieuw nestmateriaal en rondom werden prooiresten van voorgaande jaren aangetroffen. Een eind verder is een buizerd gezien, maar de vogel is niet bij of op het nest waargenomen. Of het nest gebruikt wordt in 2017 of 2018, en door welke soort, is dus nog onbekend. Als de planning aangeeft dat er gewerkt gaat worden tijdens het vogelbroedseizoen op minder dan 75 meter afstand van dit nest moet Nader onderzoek worden uitgevoerd.

Figuur 2.1. Locatie van het roofvogelnest (wit). Bron: © GlobeSpotter.

Figuur 2.2. Foto van het nest.

2.2 Methodiek

Dit nader onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten is uitgevoerd in drie bezoeken, aan het nest bij modificatie 4. Eén vroeg ochtendbezoek en twee bezoeken overdag. Deze zijn uitgevoerd op 10, 18 en 21 mei. Het nest (zie figuur 2.2) is ook al bezocht op 28 maart voor het voorgaande Nader onderzoek, waarbij het nest werd aangetroffen.

2.3 Resultaat

Het nest bevatte nieuw materiaal en om het nest liggen redelijk recente braakballen en prooiresten. Dat is beide waargenomen op 29 maart. Er is geen enkele keer een roofvogel waargenomen op of zeer nabij het nest. Er zijn geen recente uitwerpselen gevonden. Er is, bij twee bezoeken, buizerd waargenomen in de directe omgeving van het nest. Er zijn geen andere soorten potentiële bewoners waargenomen in het bos.

2.4 Effect

Het nest zit hoog in een boom op Amersfoortcoördinaat 236684/577115. Er is geen 100 procent zekerheid welke soort het nest heeft gebruikt in 2017. Het nest is waarschijnlijk in het begin van het jaar in gebruik genomen, en enigszins opnieuw opgebouwd. De nestpoging is later verlaten, mogelijk ten gunste van een ander nest. De meest waarschijnlijke bewoner is de buizerd. Andere soorten roofvogels zijn in het gebied niet waargenomen in vier bezoeken. Dat het nest in deze periode van 2017 niet in gebruik is genomen zegt niets over 2018. Het nest kan dan weer in gebruik genomen worden. Als tijdens het gebruik de werkzaamheden plaatsvinden, kan dit, gezien de afstand, ontoelaatbare verstoring opleveren.

2.5 Mitigatie

Als er tijdens de broedperiode van de buizerd (februari-augustus) gewerkt moet worden, kan op het nest mogelijk een korf geplaatst worden. Deze methode is eerder gebruikt bij Leiderdorp, Havelte, Wanneperveen en Scheemda. Hierbij was het Rijk Bevoegd Gezag. Een ontheffingsaanvraag op verbodsartikelen van de Wet natuurbescherming werd afgewezen vanwege de beoordeling dat de gebruikte aanpak geen overtreding betrof.

Voorwaarden hiervoor waren:

- de buizerd moet een gunstige staat van instandhouding hebben;
- het nest, de boom en de directe omgeving mogen niet beschadigd worden met het plaatsen en het verwijderen van de korf;
- het nest mag niet in gebruik zijn bij het plaatsen;
- de korf moet bij het einde van de werkzaamheden, weer verwijderd worden;
- er moet, in de omgeving, afdoende alternatief zijn om een nest te bouwen.

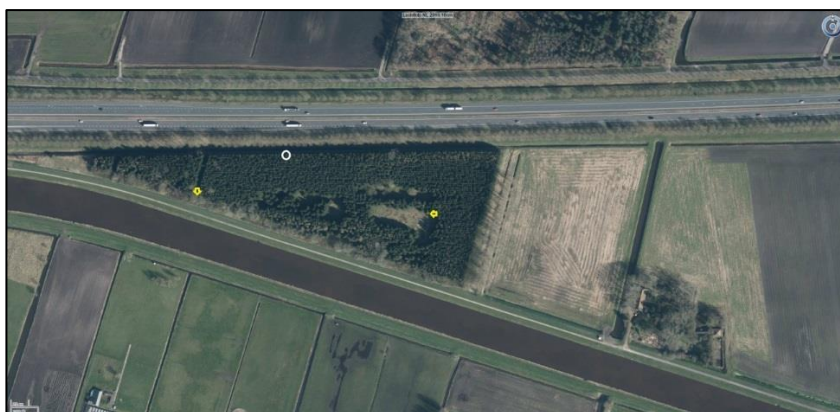
De voorjaarsperiode is tevens een minder geschikte periode vanwege de mogelijke aanwezigheid van broedgevallen van vogels in de bomen naast het tracé.

3 Modificatie 6

3.1 Aanleiding

In het eerder uitgevoerde Nader onderzoek staat de volgende stelling:

“Mogelijk komen de soorten eekhoorn en das voor in het naaldbomenbos bij modificatie 6. Een nest of aangevreten dennenappels zijn niet aangetroffen, maar de dichtheid van het naaldbomenbos geeft toch nog onvoldoende zekerheid. De aanwezigheid van de das wordt niet verwacht in het plangebied, omdat de burchten het liefst bouwt in ze slootwanden rondom het gebied; op welke locaties geen burchten zijn aangetroffen, maar de dichtheid van het naaldbomenbos geeft toch nog onvoldoende zekerheid. Er zijn wel enkele graafsporen aangetroffen op een open plek in het naaldbomenbos. Dit bosje moet extra onderzocht worden op de aanwezigheid van eekhoorn en das.”

Figuur 3.1. Locatie van de camera's (geel) en het hol (wit). Bron: © GlobeSpotter.

Figuur 3.2. Steenmarter.

Figuur 3.3. Ree.

Figuur 3.4. Foto van het hol.

3.2 Methodiek

Dit nader onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten is uitgevoerd door het plaatsen van twee cameravallen. Eén val heeft in een open gedeelte binnenin het bos gestaan van 18 april tot 21 april. Daarna hebben twee vallen gestaan van 24 april tot 1 mei. Eén val op dezelfde locatie en een tweede westelijke nabij de bosrand. In de tweede periode is lokvoer (pindakaas en kattenbrokjes) gebruikt.

3.3 Resultaat

Das en eekhoorn zijn niet waargenomen op de camera of bij de bezoeken zelf. Er zijn geen sporen van das of eekhoorn aangetroffen. Er is vele keren een steenmarter (zie figuur 3.2) waargenomen op beide camera's. Dit zijn mogelijk twee verschillende exemplaren, welke de eerdere krabsporen kunnen verklaren. Er zijn daarnaast meerdere diersoorten waargenomen die niet beschermd zijn, maar waarvoor wel zorgplicht geldt, zoals ree (zie figuur 3.3) en bosmuis.

3.4 Effect

Er zijn geen (sporen van) eekhoorn of das waargenomen. De soorten hadden zich, bij aanwezigheid, naar alle verwachting minstens laten zien op de cameravallen. De aanwezigheid van deze soorten kan uitgesloten worden.

Er zijn één of meer steenmarters actief in het plangebied. Deze zullen, met zeer grote waarschijnlijkheid, in of bij de woonboerderij ten oosten van het gebied hun verblijfplaats hebben. Een tijdelijke-/suboptimale verblijfplaats zou het hol (zie figuur 3.4.) kunnen zijn dat aan de noordzijde ligt. Alleen in dat laatste geval kan het kappen van de noordelijke bosstrook een negatief effect hebben op de steenmarter.

3.5 Mitigatie

Er dient voorkomen te worden dat het hol aan de noordzijde bewoond is als de graafwerkzaamheden starten. Hierin kan eventueel steenmarter zitten, maar een andere mogelijkheid is de lichter beschermde vos of bunzing. In de Wet natuurbescherming is het artikel over verstoring (uit de Flora- en faunawet) afwezig. Het verstoren van een dier met jongen moet echter voorkomen worden. Als de bomen gekapt worden in het najaar van 2017, zal de verblijfplaats verlaten worden, zonder dat er slachtoffers vallen. Voordat de graafwerkzaamheden plaatsvinden, dient gecontroleerd te worden of het hol gebruikt wordt. Dit kan gebeuren door met een cameraval enige dagen te controleren of het hol in gebruik is, of door een sporenbak (bijvoorbeeld een geëgaliseerde laag zand waarin pootafdrukken achterblijven bij gebruik) aan te leggen voor het hol. Dit kan in elke periode plaatsvinden, waarna, indien het hol leeg is, het hol gedicht mag worden.

4 Conclusies

Uit het terreinbezoek en het Nader onderzoek is gebleken dat de soorten weergegeven in Tabel 4.1 (kunnen) voorkomen. Per soort is aangegeven welke mitigatie benodigd is.

Tabel 4.1. Mogelijk aanwezige beschermde soorten in het plangebied.

Soortgroep	Mod.	Mitigatie	Ontheffing
Buizerd	4	Werken buiten broedseizoen, of nest vanaf/voor het broedseizoen afdekken met een korf, na controle op afwezigheid van gebruik.	Nee, als mitigatie uitgevoerd wordt.
Steenmarter	6	Werken buiten voortplantingsseizoen, of hol voor het voortplantingsseizoen dichtgooien, na controle op gebruik.	Nee, als mitigatie uitgevoerd wordt.

5 Bronnen

Mulder, S.A., 2016. Natuurtoets renovatie regionale gasleiding N-508-50 Winschoten-Groningen, toetsing Wet Natuurbescherming. Antea Group, Heerenveen

Melis, J., 2017. Nader onderzoek renovatie regionale gasleiding N-508-50 Winschoten-Groningen, toetsing Wet Natuurbescherming. Antea Group, Heerenveen

Bos, F.G., Bosveld, M.A., Groenendijk, D.G., Van Swaay, C.A.M. & Wynhoff, I., 2006. De dagvlinders van Nederland - verspreiding en bescherming. Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS Nederland, in samenwerking met De Vlinderstichting, Wageningen.

Brouwer, T., B. Crombaghs, A. Dijkstra, A.J. Scheper & P.P. Schollema, 2008. Vissenatlas Groningen Drenthe. Verspreiding van zoetwatervissen in Groningen en Drenthe in de periode 1980-2007. Uitgeverij Profiel, Bedum.

Creemers, R.C.M. en Delft, J.J.C.W. van (RAVON) (redactie), 2009. De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna Deel 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Douwes, R. & T. Rustebiel (red.), 2015. Natuurvisie Westerbroek 2014-2032. Natuurmonumenten Regio Groningen, Friesland en Drenthe.

Kosten E., H., Limpens, H. Bouman & J. Reinhold, 2011. Vleermuisvriendelijk bouwen. Handreiking voor huiseigenaar, architect en beleidsmedewerker. Zoogdierverseniging & Tauw.

Limpens, H., Regelink, J., en Koelman, R. (2010). Vleermuizen en planologie. Zoogdierverseniging, Arnhem.

Lugt, M. van der, A. van der Lugt en G. van der Lugt, 2011. Levendbarende hagedis op een Gronings eiland. RAVON 42, jaargang 13, nr. 4.

Luijten, L., 2004. Heikikker in Midden-Groningen. RAVON 17, jaargang 6, nummer 2.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Augustus 2009.

Strykstra, R., M. Greve, E. van der Heijden & H. Miedema, 2009. Concept-beheerplan Natura 2000 Zuidlaardermeer. Werkdocument V6. Versie 10 augustus 2009, Altenburgh & Wymenga.

Internet:

www.ndff.nl

www.zoogdieratlas.nl

www.ravon.nl

www.telmeel.nl

www.zoogdierverseniging.nl

www.telmeel.nl

www.vlindernet.nl

www.libellennet.nl

www.vissenatlas.nl

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Tolhuisweg 57
8443 DV HEERENVEEN
Postbus 24
8440 AA HEERENVEEN

www.anteagroup.nl

Copyright © 2016

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar worden
gemaakt door middel van druk, fotokopie,
elektronisch of op welke wijze dan ook,
zonder schriftelijke toestemming van de
auteurs.